

Deepti har gett röst åt Indiens miljontals ensamstående mödrar

Malena Wåhlin har träffat Deepti Priya Mehrotra, vars bok "Home Truths" helt kommit att förändra bilden av Indiens ensamstående mödrar.

Ett nervöst letande på dörrskyltar föregår mitt första möte med **Deepti Priya Mehrotra**. Jag har varit i New Delhi i fyra dagar när jag för första gången tar mig utanför turistkvarterens hektiska myller och hamnar i hennes lugna medelklasskvarter. Knappt en människa, och allra minst en västerlänning syns till och det är nu det slår mig: Jag har ingen aning om hur mitt besök kommer att uppfattas eller vad hon ska tycka om mig. Jag är livrädd för att göra fel, vilsen i en ny kultur och utan kunskap om de sociala koderna. Tänk om jag råkar vara oförskämd, trampa på tår eller bara inte blir tagen på allvar?

Min rädsla över att bli bedömd och ifrågasatt blåser av mig med vinddraget när Deepti öppnar dörren. Hon är ganska liten och flickaktigt söt fastän hon måste vara över fyrtio. Med sin enkla rosa salwar kameez och bara två armband i guld utgör hon en befriande (och tänker jag: medveten) kontrast till det färgsprakande tingeltangel som prytt de indiska kvinnor jag hittills sett.

– Så du hittade hit i alla fall, det var tur att jag hann hem från universitetet innan, säger hon leende.

Ingen vanlig medelklasskvinna

Jag följer hennes bara fötter genom en mörk hall. En gulvit hund klappar efter henne och verkar inte särskilt intresserad av mig. Vi sätter oss i vardagsrummets blå soffgrupp och jag inser snart att mina nerklottrade intervjufrågor är onödiga. Deepti är van att diskutera och glider lätt och obesvärat mellan samtalsämnen. Hon är ingen vanlig indisk medelklasskvinna och det är därför jag vill träffa henne. Som aktivist, ensamstående mor, författare och

föreläsare i genusvetenskap passar hon inte in i den traditionella kvinnorollen.

På 1970-talet var kvinnorörelsen i Indien mycket stark och man protesterade mot våldtäkter, sexuella trakasserier och hemgift. Deepti blev djupt involverad i rörelsen och sedan dess har den styrt hennes liv och hennes yrkesval.

– Efter självständigheten var många optimistiska över det nya land man ville skapa men så mycket är fortfarande likadant. Många har blivit cyniska och känner ingen skyldighet eller lust att bidra med något själva.

Medan hon berättar sätter hon sig tillrätta med benen uppdragna i soffan och hennes lugna rörelser ger en känsla av trygghet. Hon pratar sakta med låg röst och jag får luta mig fram emellanåt för att inte gå miste om något hon säger. För att kunna försörja sig arbetar Deepti deltid på universitetet, men det är skrivandet som är hennes huvudsakliga sysselsättning.

Deeptis uppmärksammade bok *"Home Truths: Stories of Single Mothers"* gavs ut av Penguin India 2003 och handlar om ensamma mödrar. Ensamstående kvinnor med barn är inget ovanligt fenomen i Indien. Det beräknas finnas cirka 33 miljoner änkor, och antalet skilda eller ogifta kvinnor med barn ökar även om inga exakta uppgifter finns.

– Urbanisering och modernisering har ställt nya krav på folk. Konsumtionsvanorna ändras och många kvinnor har börjat arbeta utanför hemmet samtidigt som de fortfarande har ansvar för hushållsarbetet. Många av dem som flyttar in till städerna förlorar sitt sociala kontaktnät i hembyn och sådana påfrestningar tillsammans har lett till många fler brustna äktenskap. Det har blivit vanligare med kvinnor som uppfostrar sina barn ensamma.

Trots detta är det ett fenomen som saknar erkännande från både sociala och politiska institutioner. Ensamma mödrar finns skildrade både i historiska berättelser och i media men porträtten fastnar i den stereo-

typa föreställningen om en alltigenom uppoffrande och självutplånande mor. Den goda modern som själv är ett offer ställs mot den lättfotade, odugliga som har sig själv att skylla.

En bild som speglar den allmänna inställningen men som knappast rymmer något av komplikationerna det innebär att vara ensam ansvarig för uppfostran och försörjning. Ensamstående mödrar finns inom alla samhällsklasser men är en negligerad och ohörd grupp i det indiska samhället. Deeptis bok är den första någonsin om ämnet och fick ett entusiastiskt mottagande när den kom ut för ett par år sedan.

– Jag är väldigt nöjd med uppmärksamheten den har gett åt ämnet. Jag var förvånad över mottagandet, att så många hade noterat den och ville intervjua mig. Recensionerna var genomgående positiva. Två av journalisterna var själva ensamstående mödrar och skrev en hel sida om ämnet.

Gemensamma erfarenheter

Under ett år hade hon intervjuat ensamstående mödrar med olika bakgrund. Deras personliga berättelser tillsammans med en mer teoretisk del försöker kartlägga de gemensamma erfarenheter som finns, trots den enorma skillnaden mellan förutsättningarna för en medelklasskvinna med utbildning och en fattig kvinna utan. Det är i kvinnornas vardag hon hittat den väsentliga kunskapen om hur de hanterar sin situation och vilka hinder som möter dem. De får kämpa för ekonomisk säkerhet, ett tryggt hem och förståelse från arbetsplats och skola för att få det dagliga livet att gå ihop.

De praktiska problemen blandas med en inre kamp mot känslor av otillräcklighet. Försöken att stålsätta sig mot den sociala utfrysning de flesta upplever lyckas inte alltid. Den här typen av aktivt lyssnande till personliga erfarenheter ger en bild av verkligheten som aldrig går att få genom statistik och enkäter menar Deepti. Men att komma de intervjuade så nära inpå livet var komplicerat.

– Jag var rädd att kvinnorna skulle förvänta sig att jag skulle vara som en vän efter att de berättat om alla sina problem och att de skulle vilja prata mer. Jag var själv tvungen att gå i terapi under den här tiden

Deepti Priya Mehrotra t.h. har skrivit en uppmärksammad bok om ensamstående kvinnor i Indien. Själv lever hon också som ensamstående mor tillsammans med 15-åriga dottern i New Delhi.

henne. Jag skulle känna mig så ensam i det här stora huset och kanske bli tvungen att flytta.

Att barnen varit en viktig drivkraft för att orka fortsätta kämpa är en känsla Deepti delar med mödrarna hon berättar om i boken. I kampen för känslomässig och praktisk överlevnad är stödet från vänner det som är till störst hjälp. Men trots motgångar har de allra flesta med tiden upptäckt att de börjat värdesätta ensamheten. Den har erbjudit en frihet att göra egna val som sällan funnits inom äktenskapet. Många har upplevt en känsla av att ha växt och upptäckt nya sidor av sig själva genom att de varit tvungna att ta på sig både den manliga och kvinnliga rollen i hemmet och föräldraskapet.

Omgifte inte socialt accepterat

Att gifta om sig eller inleda en ny relation är oftast inte socialt accepterat i Indien, och det finns sällan tid eller praktisk möjlighet till det heller. Oavsett detta har flera av kvinnorna gett uttryck för att de inte skulle vilja låta någon inkräkta på det nya utrymme som skapats för dem själva. En av de intervjuade säger: "De närmaste femton åren finns bara **Sumi** (dottern). Det här är värt hem, hennes och mitt. Att tänka att en annan person skulle flytta in permanent hos oss känns konstigt. Jag kan inte föreställa mig det och jag vill det inte."

– Kvinnorna ser i många fall annorlunda på äktenskap än vad de gjort tidigare och några har en känsla av att ha undsluppit de värsta sidorna av patriarkatet, berättar Deepti.

Dessa indiska kvinnors handlingsutrymme skiljer sig enormt från mitt i Sverige. Trots att Deepti och jag delar många intressen ser våra sociala verkligheter helt olika ut. Västerländska kvinnors frigjordhet chockerar ofta, betraktad utifrån ett indiskt perspektiv. Men jag möter inget fördömande hos henne – bara nyfikenhet – och känner aldrig att jag måste passa mig för att inte väcka anstöt. I stället förundras jag över hur vi som kommer från så olika världar lyckas mötas och förstå varandra så väl.

Jag upplever att vi faktiskt befinner oss på samma våglängd när vi diskuterar och att vi kommer fram till samma slutsatser. Jag är vimmelkantig efter många timmars tankeutbyte. Det är närmast med en känsla av eufori jag lämnar henne bakom grinden där hon står och vinkar med den skällande hunden bredvid sig. Rusiga tankar dansar i mitt huvud i rikshan på väg tillbaka. Just nu vill jag tro på det: ett system som är globalt.

Malena Wåhlin, text och foto

Ensamstående mödrar negligerad grupp i det indiska samhället